Інститут кліматично орієнтованого
сільського господарства
Національної академії аграрних
наук України

Збірник матеріалів

V Міжнародної науково-практичної конференції

СЕЛЕКЦІЯ АГРОКУЛЬТУР В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ: НАПРЯМИ ТА ПРІОРИТЕТИ

11 вересня 2026 року

смт Хліборобське

Національна академія аграрних наук України
Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Збірник матеріалів

V Міжнародної науково-практичної конференції

СЕЛЕКЦІЯ АГРОКУЛЬТУР В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ: НАПРЯМИ ТА ПРІОРИТЕТИ

11 вересня 2026 рік
Одеса
Україна

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України
(протокол № 18 від 14 вересня 2026 року)

Селекція агрокультур в умовах змін клімату: напрями та пріоритети. Збірник матеріалів V Міжнародної науково–практичної конференції, 11 вересня 2026 року, м. Одеса, Україна. Одеса: Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, 2026. 200 с.

Збірник містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Селекція агрокультур в умовах змін клімату: напрями та пріоритети», яка відбулася в Інституті кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України 11 вересня 2026 року. Конференція зібрала вчених, викладачів, докторантів, аспірантів та студентів для обміну досвідом та обговорення перспектив використання селекційних, генетичних та біотехнологічних досягнень агрокультур.

© Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства
Національної академії аграрних наук України, 2026

ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ МІКРОДОБРИВАМИ НА РІСТ І РОЗВИТОК РОСЛИН СОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО

Зюзько Л.Г. 134

УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО АЛЬТЕРНАТИВНОЇ СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ

Іваніна В.В., Доронін В.В. 137

ВПЛИВ ВИКОРИСТАННЯ МІКОРИЗОУТВОРЮЮЧИХ, БАКТЕРІАЛЬНИХ ТА РІСТРЕГУЛЮЮЧИХ ПРЕПАРАТІВ НА ПОСІВАХ СОНЯШНИКУ

Ковальчук А.В. 139

ВПЛИВ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СИСТЕМ ЗАХИСТУ НА БІОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Котинін Ю.М., Грабовський М.Б., Козак Л.А., Качан Л.М. 142

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СОРТОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО

Львовський О.О. 146

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ НА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ АКУМУЛЯЦІЇ БІОЛОГІЧНОГО АЗОТУ

Машенко В.В. 148

ЕКОЛОГІЧНА АДАПТИВНІСТЬ СОРТІВ ГОРОХУ ОВОЧЕВОГО В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Мулярчук О.І., Степанченко В.М. 150

МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРІЇВ СІЛЬГОСПТЕХНІКОЮ З МЕТОЮ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ

Носова Н.І. 154

АПРОБАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НУТУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО

Панцирева Г.В. 158

ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБІТКІВ ГРУНТУ ТА ІНОКУЛЯЦІЇ

Пелех Л.В., Дрозда О.В. 160

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ БІОПРЕПАРАТІВ ЗА ВИРОЩУВАННЯ СТОЛОВОГО БУРЯКА В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Піхоцький В.А. 164

АДАПТИВНА СИСТЕМА ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВОЛОГООЩАДНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУЛЬТУР КОРОТКОРОТАЦІЙНОЇ СІВОЗМІНИ

Пташнік М. М., Уста В. В. 167

ВПЛИВ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СИСТЕМ ЗАХИСТУ НА БІОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Котинін Ю.М., аспірант
Грабовський М. Б., доктор сільськогосподарських, професор
Козак Л. А., кандидат сільськогосподарських, доцент
Качан Л. М., кандидат сільськогосподарських, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

Сучасні сорти пшениці ярої характеризуються високою екологічною пластичністю та різною реакцією на інтенсифікацію технологій вирощування. Дослідники відзначають, що сорти здатні по-різному реалізовувати свій потенціал кущення та росту залежно від умов живлення і фітосанітарного стану поля [1–4]. Доведено, що високоінтенсивні сорти є надзвичайно чутливими до стресових факторів, тому вони потребують надійного захисту від шкідливих організмів для повного розкриття свого генетичного потенціалу до формування довгого колоса та оптимальної густоти продуктивного стеблостою [5–6].

Одним із ключових факторів управління біометричними параметрами є ефективний контроль сегетальної рослинності (бур'янів) на ранніх етапах онтогенезу. Конкуренція за вологу, світло та елементи живлення на цьому етапі призводить до пригнічення процесів кущення і зменшення висоти культурних рослин. Застосування сучасних гербіцидів знімає цей фітоценотичний стрес, створюючи базу для закладання більшої кількості синхронно розвинених пагонів на кожній рослині ярої пшениці [7–8].

Не менш важливим є вплив грибкових хвороб, які суттєво обмежують продуктивність фотосинтетичного апарату. Численні дослідження підтверджують, що своєчасне застосування фунгіцидів у фази прапорцевого листка (ВВСН 37–39) та цвітіння (ВВСН 61–65) пролонгує роботу листкового апарату [9]. Це безпосередньо впливає на ростові процеси, дозволяючи рослині сформувати більшу довжину колоса та зберегти вже утворені пагони, ефективно трансформуючи загальну кущистість у продуктивну без їх відмирання через патогенний стрес [10–11].

Шкідники також відіграють негативну роль у формуванні архітектоніки посіву, пошкоджуючи стебла, листя та генеративні органи. Застосування інсектицидного захисту, особливо в періоди формування і розвитку колоса, є критичною для збереження кількості продуктивних стебел на одиниці площі. Системно-контактні препарати запобігають зрідженню стеблостою, пошкодженню колоскових лусок та втраті потенціалу колоса, що позитивно позначається на загальному габітусі рослин [12–14].

Таким чином, максимальний прояв біометричних показників пшениці ярої неможливий без комплексного підходу. Лише поєднання генетичного потенціалу сучасних адаптованих сортів із системою захисту (гербіциди,

фунгіциди та інсектициди) здатне забезпечити синергетичний ефект. Це оптимізує висоту рослин, формування продуктивних пагонів та виповненого колоса.

Метою досліджень було встановлення впливу сортових особливостей та систем захисту на біометричні показники пшениці ярої в умовах Правобережного Лісостепу України. Дослідження проводилися в 2026 р. в ПСП Агрофірма «Світанок» Білоцерківського району Київської області. Схема досліду: Фактор А. Сорти пшениці ярої. Трізо, Регістана, Лікамеро Фактор В. Система захисту посівів. 1. Гербіцид: Пріма Форте (0.5 л/га) (ВВСН 21–29) 2. Гербіцид Пріма Форте (ВВСН 21–29)+Фунгіцид Альто Супер (0.5 л/га) (ВВСН 37–39) + Інсектицид Енжіо (0.18 л/га) (ВВСН 37–39) 3. Гербіцид Пріма Форте (ВВСН 21–29)+Фунгіцид Елатус Ріа (0.6 л/га) + Інсектицид Енжіо (0.18 л/га) (ВВСН 37–39) + Фунгіцид Тілмор (1.0 л/га) + інсектицид Кононір Дуо (0,1 л/га) (ВВСН 61–65) Розміщення ділянок у дослідах систематичне методом рендомізації за триразового повторення. Площа облікової ділянки – 90 м^2. Технологія вирощування пшениці ярої у досліді відповідна для умов Правобережного Лісостепу України, крім факторів які вивчалися.

Встановлено, що поєднання гербіцидного, фунгіцидного та інсектицидного захисту суттєво оптимізує процеси вегетативного росту та розвитку рослин пшениці ярої. Найкращі показники сформувалися за третьої системи захисту (Пріма Форте + Елатус Ріа + Енжіо + Тілмор + Кононір Дуо), де висота рослин у середньому по досліду становила 92 см, що на 7 см більше порівняно з першим варіантом. Кількість продуктивних стебел була максимальною на третьому варіанті – 460 шт./м², перевищивши другий варіант на 32 шт./м², а перший на 47 шт./м². Довжина колоса також найвищою була за третьої системи – 9,2 см, тоді як за другої вона становила 8,8 см, а за першої – 8,5 см.

Серед досліджуваних сортів найвищі показники отримано у сорту Трізо, який на третьому варіанті досліду сформував найдовший колос (9,6 см) і найбільшу кількість продуктивних стебел (475 шт./м²). Сорти Регістана та Лікамеро забезпечили ці показники на рівні 9,2 і 8,9 см та 467 і 458 шт./м². Таким чином, максимальне розкриття біометричного потенціалу ярої пшениці забезпечується комплексним застосування засобів захисту рослин у фази ВВСН 21-29, 37-39 та 61-65, а сорт Трізо є найбільш перспективним для такої технології.

Література:

1. Pinskoy V. N. Spring wheat yield, as well as physicochemical properties and microbial biomass activity of forest-steppe and steppe agrosoils depending on their freezing regime. *Agricultural Chemistry*. 2026. №10. P. 3-13.

2. Панченко Т., Новохацький М., Грабовський М., Лозінський М. Порівняння сортів пшениці озимої м'якої за елементами структури урожайності, її величиною та якістю зерна в умовах Центрального Лісостепу України. *Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України*. 2026. Випуск 38 (52). С. 84-98.

3. Grabovska T., Schneuwly J., Grabovskyi M., Lozinskiy M., Roubik H. Long-term analysis of winter wheat yield and climatic influences in Ukraine. *International Journal of Climatology*. 2026. e70524.

4. Мірошник Н.В., Лавров В.В., Грабовський М.Б., Грабовська Т.О., Тесленко І.К. Порівняльний аналіз екологічної структури фіторізноманіття полезахисних лісосмуг на полях органічного та традиційного виробництва. *Екологічні науки*. 2020. № 3(30). С. 64–72.

5. Prymak I., Grabovskyi M., Voitovyk M., Lozinskyi M., Fedoruk Y., Vashchuk Y., Pokotylo I., Pavlichenko A., Prysiazhniuk N., Ustynova H., Fedoruk N. Changes in the balance of humus in the soil of five-field crop rotation depending on fertilizer systems. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*. 2026. Vol. 26. Issue 1. P.749–760.

6. Reynolds M. P., Pellegrineschi A., Skovmand B. Sink-limitation to yield and biomass: a summary of some investigations in spring wheat. *Annals of Applied Biology*. 2005. №146(1). P. 39-49.

7. Prymak I., Grabovskyi M., Fedoruk Y., Pokotylo I., Lozinskyi M., Panchenko T., Yezerkovska L., Karaulna V., Kozak L., Obrazhyi S., Prysiazhniuk N., Fedoruk N. Change of weediness in a five-field crop rotation by minimizing the main tillage of the soil and different levels of fertilizer and its impact on crop productivity. *Scientific Papers. Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development"*. 2023. Vol. 23. Issue 4. 725–736.

8. Панченко Т.В., Грабовський М.Б., Лозінський М.В., Федорук Ю.В., Правдива Л.А., Горновська С.В. Формування елементів продуктивності пшениці озимої та їх зв'язок із якістю сівби в умовах Центральної частини Правобережного Лісостепу України. *Агробіологія*. 2023. №1. С. 123-132.

9. Лісова Г. Характеристика стійкості сортів пшениці ярої проти збудників листкових хвороб, типових для зони Правобережного Лісостепу України. 2021. *Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Фітосанітарна безпека».* 2021. №67. С. 166-180.

10. Грабовський М.Б., Лозінський Б.М. Аналіз поширення грибкових хвороб листя в посівах пшениці ярої. *Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку:* Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Біла Церква, 28 березня 2024 р.). Біла Церква: БНАУ, 2024. С. 251–253.

11. Лісковський С., Демидов О., Сіроштан А., Заїма О., Кавунець В. Врожайність та посівні якості насіння пшениці ярої залежно від обробки посівів фунгіцидами. *Вісник Львівського національного аграрного університету: агрономія.* 2020. № 24. С. 176-180.

12. Бабушкіна Т. В., Петренкова В. П., Падалка О. І. Екологічна пластичність та стабільність зразків генофонду пшениці м'якої ярої за стійкістю до хвороб та шкідників. *Генетичні ресурси рослин*. 2014. №15. С. 21-32.

13. Панченко Т.В., Грабовський М.Б., Козак Л.А., Качан Л.М., Німенко С.С., Павліченко К.В. Зміна структури врожаю пшениці м'якої ярої під впливом

елементів технології вирощування. *Сільське господарство і зміни клімату: наукові підходи та інновації для стійкого майбутнього, з нагоди Дня науки в Україні*: Збірник матеріалів Міжнародної науково–практичної конференції молодих вчених, (м. Одеса, 16 травня 2025 р.). Одеса: ІКОСГ НААН, 2025. С. 61–63.

14. Войтко А.В., Грабовський М.Б., Мостипан О.В. Зміна висоти рослин та продуктивного стеблостою у сортів пшениці м'якої ярої під впливом мінерального живлення та систем захисту. *Ефективні системи захисту рослин як інструмент сталого розвитку аграрного сектору економіки та суспільства*: Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Дню науки в Україні, (м. Херсон-Кропивницький, 16 травня 2025 р.). Херсон-Кропивницький: ХДАЕУ, 2025. С. 224–228.